

Egy esztendő újító- és feltaláló mozgalma

1963-ban a népgazdaság területén összesen 252 980 és tapasztalatcserés újítási javaslat és találmány elbírálásra, vagyis 12,52 százalékkal kevesebb, 1962-ben. A javaslatok számában lényeges csökkenés elsősorban az iparátiszervezés által érintett minisztériumok és országos főhatóságok területén észlelhető. Az összevont vállalatoknál a javaslatok számának csökkenése azonban nem az újító tevékenység visszaesésével magyarázható, hanem elsősorban azzal, hogy az összevonásokkal egyidőben az újítások nyilvánítottak is központosították, s így a korábban önálló gyár-üzemeknél bejelentett egyazon javaslatok ismételt jelentése elmaradt.

Az 1963. évi javaslatok területi megoszlását vizsgálva állapíthatjuk, hogy az újítások 70,87 százaléka határon belül és országos főhatóságnál összpontosult, nevezetesen a KGM-nél nyújtották be a javaslatok 33,52 százalékát, a Kip. M.-nél 10,35 százalékát, a KPM-nél 12,35 százalékát, az EM-nél 6,53 százalékát, az OKISZ-nél 6,35 százalékát, a NIM. Vegyipari ágazatnál 5,03 százalékát. A többi 19 minisztériumnál és országos főhatóságnál együttesen a javaslatok 29,13 százalékát nyújtották be. Ez a megoszlás nagyjából összhangban van az egyes tárcák kutatásigényességével és a népgazdasági termelésben elfoglalt helyével.

Az újítások elbírálásának helyzetét vizsgáljuk, az alábbi képet kapjuk:

Megnevezés	Mértékegység	1962. év	1963. év
Írálandó javaslatok száma	db	289 195	252 980
ebből:			
kísérletre, ill. megvalósításra			
elfogadott javaslatok száma	db	107 999	114 690
elutasított javaslatok száma	db	150 832	110 433
írásatlan javaslatok száma			
beszámolási időszak végén	db	30 364	27 857
Javaslatok aránya az össz. írálandóhoz viszonyítva:			
elfogadott	%	37,34	45,34
elutasított	%	52,16	43,65
írásatlan	%	10,50	11,01

Mint láthatjuk, az elfogadott javaslatok száma 1963-ban az 1962. évi 107 999-ről 114 690-re nőtt. Ennek megfelelően az elutasított javaslatok száma 150 832-ről 110 433-ra csökkent. Az elbírálatlan javaslatok számában lényeges változás nem történt.

Az elfogadott javaslatok száma növekedésének mértékét különösen szemléltetően tükrözi az elfogadási arány növekedésének mértéke, mely 37,34%-ról 45,34%-ra emelkedett, vagyis 21,42%-os növekedést mutat.

Ez az aránynövekedés arra enged következtetni, hogy az újítási javaslatok minősége, gyakorlati használhatósága az előző időszakban benyújtottakhoz viszonyítva lényegesen javult.

A javaslatok megvalósításának helyzetét vizsgálva az alábbi főbb számokat kapjuk:

Megnevezés	Mértékegység	1962. év	1963. év
A beszámolási időszakban megvalósított javaslatok száma	db	98 323	88 812
A megvalósított javaslatok aránya az összes elbírálandóhoz viszonyítva	%	34,00	35,11

A megvalósított javaslatok száma tehát abszolút értékben 9,87%-kal csökkent. A megvalósítás helyzetéről reális képet azonban csak akkor kaphatunk, ha az összes javaslathoz viszonyított megvalósítási arány alakulását vizsgáljuk. Ezek szerint az 1963. évi 35,11%-os megvalósítási arányszám 3,26%-kal nagyobb az 1962. évi 34,00%-nál.

Az 1963. évi arányjavulás azonban messze elmarad az elfogadott javaslatok 21,42%-os arányjavulásától. Ez azzal magyarázható, hogy az elfogadott javaslatok számának nagymértvű növekedését nem követte a vállalatoknál a kísérleti és megvalósító kapacitás növekedése, sőt az iparátiszervezése helyenként átmenetileg a meglévő kapacitás kihasználásának hatékonyságát is csökkentette.

A díjazás kérdését vizsgálva igen érdekes adatokkal találkozunk. 1963-ban az utókalkulációval és műszaki számításokkal mért megtakarítás alapján díjazott javaslatok száma 21,78%-kal volt kevesebb az előző évinél. Ezzel szemben az eszmei alapon díjazott javaslatokra kifizetett díj összege 19,94%-kal növekedett. E két szám alakulása arra enged következtetni, hogy a vállalatok a kalkulálható, de véleményük szerint sok kalkulációs többletmunkát igénylő újítási javaslatokat is inkább eszmei alapon díjazták. E negatív jelenség megszüntetése érdekében az illetékeseknek sürgősen intézkedniük kell.

Az egy átlagos javaslatra eső megtakarítás összege 1963-ban 72 943 Ft, az 1962. évi 73 147 Ft-tal szemben. A csökkenés mindössze 0,28%, tehát minimálisnak mondható. Az egy megtakarítást eredményező átlagos javaslatra kifizetett díj összege viszont az 1962. évi 2469 Ft-ról 1963-ban 2990 Ft-ra növekedett. Ez a növekedés 21,10%-nak felel meg. A javaslatok díjazásánál alkalmazott átlagos díjkulcs 3,37%-ról 4,10%-ra nőtt.

A díjazásban végbement növekedési folyamatot és a díjkulcs növekedését is pozitívan kell értékelni, mivel az 1963. évi 4,10% az újítási rendelet által előírt átlaghoz közelebb került.

A műszaki fejlesztés igen komoly tartalékát képezi a már valahol megvalósult, jól bevált és másutt is hasznosítható újítási javaslatok tapasztalatcseréje. Ez a tartalék mind a mai napig nincs kellően kiaknázva. 1963-ban összesen 43 706 tapasztalatcserére érkezett javaslat várt elbírálásra a vállalatoknál. Ez a szám az összes újítási javaslat 17,28%-ának felel meg. Valójában a tapasztalatcserére elküldött javaslatok száma jóval kisebb, hiszen a statisztikai jelentésben a tapasztalatcserére érkezett javaslatok száma szerepel, egyazon javaslatot pedig egy időben több vállalathoz is megküldhetnek.

E kis számú javaslat megválasztása sem a legszerencsésebb. 1963-ban a tapasztalatcserére érkezett javaslatok 19,40%-át fogadták el kísérletre, illetőleg megvalósításra, 64,90%-át elutasították, 15,77%-a elbírálatlanul maradt az év végén. A tapasztalatcsere tevékenység terén a korábbi évek próbálkozásai sem hoztak sokkal jobb eredményeket, éppen ezért alaposan felül kell vizsgálni és meg kell keresni azokat az anyagi ösztönzőket, amelyek a tevékenységnek új vérkeringést adhatnak.

Blazsejovszky Sándor

XII. évf. 16. sz. 1964. aug. 25.